

Motion till riksdagen 2018/19:3109

av **Maria Malmer Stenergard m.fl. (M)**

med anledning av prop. 2018/19:128 Förlängning av lagen om tillfälliga begränsningar av möjligheten att få uppehållstillstånd i Sverige

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen avslår propositionen i den del den avser utökad rätt till familjeåterförening i en förlängning av den tillfälliga lagen.
2. Riksdagen avslår propositionen i de delar den avser rätt till längre uppehållstillstånd för studier, rätt till uppehållstillstånd för studier på gymnasial nivå, rätt till uppehållstillstånd för fortsatta studier och rätt till uppehållstillstånd efter fullföljd utbildning i en förlängning av den tillfälliga lagen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen senast den 31 december 2019 måste återkomma med en kompletterande konsekvensanalys och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en parlamentarisk utredning om migrationspolitiken som omfattar centrala frågor som återvändande, medborgarskap, familjeåterförening och kvalificering till välfärden omgående ska tillsättas och tillkännager detta för regeringen.

Inledning

Sverige har haft ett mycket stort flyktingmottagande i många år. Bara de senaste fem åren har över 300 000 asylsökande anlänt till Sverige. Vi tog under 2018 emot 21 500 nya asylsökande. Sverige ligger därmed fortsatt högt i EU vad gäller mottagande av asylsökande ställt mot folkmängd. Prognosen för i år är ca 21 000 nya asylsökande.

Under 2018 beviljades 42 000 uppehållstillstånd i asylrelaterade ärenden, varav 17 000 till anhöriga till före detta asylsökande.

Sverige har samtidigt omfattande integrationsproblem. Det dröjer länge innan nyanlända arbetar och försörjer sig själva. Många gör det aldrig. Arbetslösheten är nu

fyra gånger så hög bland utrikes födda som bland inrikes födda. Trångboddhet och bostadsbrist råder på många håll i landet. Fyra av tio elever med utländsk bakgrund blir inte behöriga till gymnasiet. Dålig integration drabbar välfärdssystemens ekonomi, kvalitet och tillgänglighet. Skola, socialtjänst och sjukvård hinner inte med och vi har brist på kvalificerad personal i välfärden. Landets kommuner varnar på goda grunder för att situationen kommer att bli allt värre. Den bristande integrationen syns också tydligt i den allvarliga gängkriminaliteten, som breder ut sig alltmer.

Sverige har en väldig uppgift i att komma till rätta med integrationsproblemen. Den uppgiften blir bara möjlig att lösa med en stram migrationspolitik under lång tid framöver. Migration och integration hör helt enkelt ihop.

Det är djupt olyckligt att vi inte kan få på plats en permanent migrationslagstiftning med en stram inriktning. Detta hade varit fullt möjligt om S+MP-regeringen hade påbörjat arbetet med en sådan lagstiftning för tre år sedan i samband med att förslagen om den tillfälliga lagen lades fram. Nu läggs det i stället fram ytterligare ett lagförslag med en tillfällig lösning i syfte att lappa och laga i ett i grunden dysfunktionellt system. Regeringen bär ett tungt ansvar för detta.

Moderaterna har en rad allvarliga invändningar i sak mot nu aktuella lagförslag. I den situation vi nu befinner oss i, till följd av regeringens underlåtenhet att vidta nödvändiga åtgärder för att få på plats en permanent lagstiftning, ger vi dock vårt stöd till en förlängning av den tillfälliga lagen med två år. Vi anser däremot att det är fel att utöka rätten till familjeåterförening. Vidare är vi emot de delar i den tillfälliga lagen som har sin grund i de s.k. gymnasielagarna. Vi är starkt kritiska till de allvarliga bristerna i konsekvensanalysen av lagförslagen. Därutöver är vår uppfattning att en bred parlamentarisk utredning om migrationspolitiken måste påbörjas omgående. I den parlamentariska utredningen bör centrala frågor som återvändande, medborgarskap, familjeåterförening och kvalificering till välfärden ingå.

Det finns i sammanhanget skäl att peka på den omfattande remisskritik som riktats mot lagförslaget. Enligt Landsorganisationen i Sverige (LO) är det fel att genomföra liberaliseringar av migrationslagstiftningen innan en djup genomlysning av migrationens effekter på det svenska samhället har initierats. Migrationsverket anser att förlängningen kommer att innebära betydande svårigheter för sökande att få en överblick över regelverket. Enligt myndigheten är behovet av ett helhetsperspektiv stort med tanke på att de senaste åren har präglats av tillägg till befintlig lag och parallella lagstiftningar. Migrationsöverdomstolen konstaterar att det saknas en närmare analys av hur det förändrade regelverket kan komma att påverka tillströmningen av ärenden. Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) anför att förslagen kommer att medföra att fler individer kommer att beviljas uppehållstillstånd i Sverige och att det vid utformning av regelverket måste beaktas kommunernas och regionernas möjligheter att finansiera och utföra sina åtaganden.

Lagrådet konstaterar att de problem som har påtalats av Lagrådet i tidigare lagstiftningsärenden i huvudsak kvarstår med nu aktuellt förslag. Det handlar bl.a. om att lagstiftningen är mycket svårtillgänglig.

I det följande utvecklar vi våra invändningar i sak.

Utökad rätt till familjeåterförening utan försörjningskrav

Med dagens regelverk, dvs. den tillfälliga lagen, föreligger rätt till familjeåterförening för den som beviljas permanent uppehållstillstånd, vilket man får vid jobb och egen försörjning. Det föreligger också rätt till familjeåterförening för den som har tillfälligt uppehållstillstånd och flyktingstatus.

I nu aktuella lagförslag vill regeringen utöka rätten till familjeåterförening till att även gälla den som har tillfälligt uppehållstillstånd och status som alternativt skyddsbehövande. Denna grupp ska enligt förslaget i likhet med vad som gäller för flyktingar vara befriade för försörjningskrav under vissa förutsättningar.

Regeringens förslag om utökad rätt till familjeåterförening kommer att innebära fler asylsökande och fler anhöriga till före detta asylsökande till Sverige. Det ger också ett budskap till omvärlden att Sverige återgår till en mer generös migrationspolitik. Mot bakgrund av det stora flyktingmottagande Sverige har haft, nivåerna på nuvarande mottagande samt våra omfattande integrationsproblem motsätter sig Moderaterna förslaget. Vad gäller nivåerna på nuvarande mottagande kan konstateras att 42 000 uppehållstillstånd i asylrelaterade ärenden beviljades i Sverige i fjol, varav 17 000 uppehållstillstånd till anhöriga till före detta asylsökande, att 21 000 nya asylsökande anlände till Sverige i fjol samt att Sverige fortsatt ligger högt i EU vad gäller mottagande av asylsökande ställt mot folkmängd. Vår uppfattning är därmed att begränsningen av rätt till familjeåterförening för alternativt skyddsbehövande med tillfälliga uppehållstillstånd bör bestå vid en förlängning av den tillfälliga lagen.

Vi konstaterar att det fortsatt under den tillfälliga lagens förlängda giltighetstid kommer att finnas en ventil som möjliggör uppehållstillstånd i sådana undantagsfall när det skulle strida mot svenskt konventionsåtagande att neka uppehållstillstånd. Bestämmelsen innebär att en individuell prövning av rätten till familjeåterförening ska göras i varje enskilt fall.

Inom ramen för den parlamentariska utredningen bör det tas fram förslag för hur regelverket för familjeåterförening ska se ut i en permanent migrationslagstiftning med en stram inriktning.

Upphållstillstånd på grund av gymnasiestudier

I Sverige har tidigare funnits en bred uppslutning kring den reglerade invandringspolitiken. En individuell prövning av den enskildes skyddsskäl utgör grunden för en rättssäker asylprocess och skänker legitimitet till enskilda beslut, där ett bifall innebär rätt att stanna i Sverige, medan ett avslag måste innebära en skyldighet att lämna landet. Det är skyddsskäl som avgör rätten till asyl. Om dessa principer frångås och om ett utvisningsbeslut i praktiken inte efterlevs undergrävs trovärdigheten i invandringspolitiken.

Moderaterna har från första början varit starkt kritiska till de s.k. gymnasielagar som S+MP-regeringen drivit fram i två steg. Vi har röstat nej till införandet av gymnasielagen 1 (Kompletteringar av den tillfälliga lagen för uppehållstillstånd rörande studier på gymnasienivå, prop. 2016/17:133). Vi har även röstat nej till införandet av gymnasielagen 2 (Extra ändringsbudget för 2018 – Ny möjlighet till uppehållstillstånd, prop. 2017/18:252).

Individens skyddsskäl ska, enligt vår uppfattning, ligga till grund för beviljande av uppehållstillstånd i ett asylärende. Att man studerar eller har för avsikt att studera på gymnasiet, eller att man söker arbete i anslutning till färdiga studier, ska däremot inte utgöra grund för asyl. Fokus i asylsystemet måste vara på de individer som är i behov av skydd – inte på de som saknar sådant behov.

Det finns även skäl att rikta kritik mot gymnasielagarna i andra avseenden. En invändning är att de lägger ett orimligt ansvar på lärare och annan skolpersonal för om uppehållstillstånd ska beviljas. En annan invändning är att de ökar incitamenten att söka asyl utan att ha asylskäl.

Mot bakgrund av detta anser Moderaterna att det är fel att förlänga den tillfälliga lagen i de delar den avser rätt till längre uppehållstillstånd för studier, uppehållstillstånd för studier på gymnasial nivå, uppehållstillstånd för fortsatta studier och uppehållstillstånd efter fullföljd utbildning. De tillfälliga uppehållstillstånd som har meddelats för sådana ändamål ska dock fortsätta gälla giltighetstiden ut. Då uppehållstillstånden går ut ska ett nytt uppehållstillstånd meddelas enbart för det fall att skyddsskäl föreligger. Detta ska bedömas i en individuell prövning inom ramen för den ordinarie asylprocessen.

Det konstateras att Moderaterna tidigare motsatt sig införandet av den lag vars ikraftträdande nu föreslås flyttas fram med två år, dvs. lagen om uppehållstillstånd för studerande på gymnasial nivå (socialförsäkringsutskottets bet. 2016/17:SfU19).

Bristande konsekvensanalys

Det saknas i S+MP-regeringens lagförslag en redovisning av vilka konsekvenserna blir av nu aktuella lagförslag ställt mot om den tillfälliga lagen hade förlängts i sin helhet. Regeringen redovisar enbart konsekvenserna i förhållande till om den tillfälliga lagen hade upphört att gälla, varvid en återgång hade skett till de regler som gällde före den tillfälliga lagen.

Moderaterna anser att detta är en allvarlig brist. Av analyser gjorda av Migrationsverket vet vi att förändringarna kommer att leda till fler asylsökande och fler anhöriga till före detta asylsökande till Sverige. Ändå gör regeringen ingen analys av vad detta innebär. Att det kommer fler asylsökande och fler anhöriga till före detta asylsökande kommer givetvis att få konsekvenser på en rad samhällsområden och på såväl kort som lång sikt. Det gäller bl.a. för behovet av bostäder, skolplatser, hälso- och sjukvård och för kommunernas ekonomi.

Regeringen redovisar i lagförslaget inte ens en beräkning av hur stor ökning av antalet asylsökande och av antalet beviljade uppehållstillstånd till anhöriga som förslaget kan antas medföra. Det är en allvarlig brist.

Det ska framhållas att flera remissinstanser har haft synpunkter på den konsekvensanalys som regeringen redovisat i utkastet till lagrådsremiss och ansett att den var bristfällig. Det gäller t.ex. Förvaltningsrätterna i Göteborg, Luleå, Malmö och Stockholm.

I sammanhanget finns anledning att peka på Riksrevisionens granskningsrapport från 2017, Konsekvensanalyser inför migrationspolitiska beslut (RiR 2017:25). I rapporten har Riksrevisionen granskat konsekvensanalyser som tagits fram inför 26 migrationspolitiska propositioner åren 2004–2015. Riksrevisionens granskning visar att

endast ett fåtal av de granskade propositionerna och beredningsunderlagen redovisar konsekvenser på ett sätt som motsvarar kraven i gällande styrdokument. Exempelvis uppfylls kraven på heltäckande och långsiktig ekonomisk analys sällan. Analyserna presenteras ofta kortfattat och utan bakomliggande antaganden eller beräkningar. Det gör det svårare för remissinstanser att bedöma analysen och ge kvalificerade synpunkter på förslagen. Analyser av risker och osäkerheter är sällsynta. Trovärdiga skattningar av antalet asylsökande samt beskrivningar av hur förslagen påverkar människor, myndigheter, kommuner och landsting är ytterligare exempel på vad som har saknats i konsekvensanalyserna, enligt Riksrevisionen.

Med anledning av granskningen rekommenderade Riksrevisionen att Regeringskansliet säkerställer att konsekvensanalyser inför migrationspolitiska beslut tas fram i enlighet med kraven i gällande styrdokument och att de utvecklar kvaliteten i analyserna.

Trots den allvarliga kritik som framkom i Riksrevisionens rapport från 2017 lägger regeringen nu på nytt fram beredningsunderlag och proposition med bristfälliga konsekvensanalyser. Det är allvarligt och visar dessvärre att S+MP-regeringen inte har dragit några lärdomar av tidigare misstag i migrationspolitiken.

Vår uppfattning är att konsekvensanalysen i lagförslaget måste kompletteras med en ny konsekvensanalys av god kvalitet. Regeringen måste senast den 31 december 2019 återkomma med denna kompletterande konsekvensanalys.

Parlamentarisk utredning

Sverige behöver en bred översyn som tar ett helhetsgrepp på svensk migrationspolitik. Det måste vara slut med att laga och lappa i ett i grunden dysfunktionellt system, vilket nu aktuella lagförslag är ännu ett exempel på.

I den s.k. januariöverenskommelsen, den överenskommelse som offentliggjordes den 11 januari 2019 och som slutits mellan Socialdemokraterna, Miljöpartiet, Centerpartiet och Liberalerna, anges att en parlamentarisk kommitté ska göra upp om den framtida migrationspolitiken. Det har nu gått över fyra månader sedan överenskommelsen offentliggjordes, men fortfarande har inte en parlamentarisk utredning om migrationspolitiken tillsatts. S+MP-regeringen har inte ens presenterat direktiv till utredningen.

Migrationen är en av vår tids ödesfrågor. För att klara integrationen måste migrationspolitiken i Sverige vara stram för lång tid framöver. Det är av stor vikt att vi får på plats en permanent migrationslagstiftning med en stram inriktning så snart som möjligt. Då måste den parlamentariska utredningen om migrationspolitiken tillsättas omgående.

S+MP-regeringen har fortfarande inte redogjort för vilka frågor regeringen och dess samarbetspartier anser ska ingå i den parlamentariska utredningen. För Moderaterna är det av stor vikt att utredningen omfattar centrala frågor som återvändande, medborgarskap, familjeåterförening och kvalificering till välfärden.

Ett fungerande återvändande är helt avgörande för den svenska migrationspolitikens långsiktiga trovärdighet. Tiotusentals personer vistas i dag illegalt i Sverige. Polisen har svårt att verkställa utvisningsbeslut, och många som ska lämna landet försvinner i stället in i ett växande skuggsamhälle. Här behövs verkningfulla åtgärder. Därtill behövs en ny medborgarskapslagstiftning, som motsvarar det som gäller i jämförbara länder. Det

handlar om förlängda tider för att kunna bli svensk medborgare, krav på kunskaper i svenska språket och om det svenska samhället samt möjligheten att återkalla medborgarskap vid terroristbrottslighet. I nu aktuella lagförslag föreslås utökad rätt till familjeåterförening utan försörjningskrav. Det är, som har redovisats här ovan, fel väg att gå. De som kommer till Sverige bör i högre grad stegvis få rätt till olika bidrag och sociala förmåner, i takt med att de jobbar, betalar skatt och blir svenska medborgare. Kopplingen mellan migration, integration och de svenska välfärdssystemen måste alltså bli starkare.

Vi moderater kommer med full kraft att delta i ett parlamentariskt utredningsarbete om migrationspolitiken och konstruktivt bidra till lösningar som är bra för Sverige. Men det kräver att ambitionen verkligen är att långsiktigt lösa problem. Då måste dessa centrala frågor – återvändande, medborgarskap, familjeåterförening, kvalificering till välfärden – ligga på bordet.

Det bör ligga i den parlamentariska utredningens uppdrag att löpande lägga fram delbetänkanden. Med ett sådant arbetssätt går det att gå fram med särskilt brådskande frågor i ett snabbare tempo.

Maria Malmer Stenergard (M)

Katarina Brännström (M)

Arin Karapet (M)

Elisabeth Björnsdotter Rahm (M)

Ann-Sofie Alm (M)